

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: EU; komission ehdotus sisäisten siirtojen toteuttamiseksi

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: EU; komission ehdotus sisäisten siirtojen toteuttamiseksi (E 46/2015 vp).

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylijohtaja, kansainvälisten asioiden yksikkö Laura Yli-Vakkuri, sisäministeriö
- maahanmuuttojohtaja, maahanmuutto-osasto Tuomo Kurri, sisäministeriö

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio ehdottaa päätösehdotuksessa (COM(2015) 451 final), että tilapäinen hätätilamekanismi otettaisiin käyttöön Italian, Kreikan ja Unkarin hyväksi. Kyse olisi uusista toimenpiteistä saman hätätilamekanismin nojalla, jonka mukaisista toimenpiteistä sovittiin aiemmin tänä vuonna Italiassa ja Kreikassa turvapaikkahakemuksen jättäneiden henkilöiden siirtämiseksi EU:n sisällä. Ylimääräisessä oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 14.9. Unkari ilmoitti, että se ei halua hyödyntää mahdollisuutta saada turvapaikanhakijoita sisäisesti siirretyksi muihin jäsenmaihiin. Päätösehdotukseen tultaneen tekemään tämänkaltaisen muutos ennen 22.9. järjestettävää ylimääräistä oikeus- ja sisäasioiden neuvostoa.

Komissio katsoo, että lisätoimenpiteiden käyttöönotto Italian, Kreikan ja Unkarin hyväksi on perusteltua ja oikeutettua em. maihin kohdistuvan jatkuvan muuttoliikepaineen vuoksi.

Ehdotusta sovellettaisiin sellaisista alkuperämaista tuleviin hakijoihin, joiden kansainvälisen suojelun hakemusten hyväksymisprosentti EU:ssa on yli 75 %. Järjestely on väliaikainen. Sisäiset siirrot toteutettaisiin käytännössä jäsenmaiden nimeämien kansallisten yhteyspisteiden ja Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) kautta EU:n säännösten sekä kunkin jäsenmaan kansallisen lainsäädännön ja toimintamallien mukaisesti.

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp

Komissio ehdottaa, että Italiasta siirrettäisiin 15 600 henkilöä, Kreikasta 50 400 henkilöä ja Unkarista 54 000 henkilöä eli yhteensä 120 000 henkilöä. Henkilömäärä jaettaisiin jäsenmaiden kesken jakoavaimen (distribution key) mukaisesti (väkiluku, bruttokansantuote, turvapaikkahakemusten määrä suhteessa väkilukuun sekä työttömyysaste). Jakoavain olisi Suomen osalta 2,00 % eli yhteensä 2 398 henkilöä (Italiasta 312 henkilöä, Kreikasta 1 007 henkilöä ja Unkarista 1 079). Tilapäinen hätätilamekanismi olisi voimassa kaksi vuotta.

Vastaanottaville jäsenmaille annettaisiin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) kautta kertaluontoinen 6 000 euron tuki kutakin niiden alueelle siirrettyä henkilöä kohden. Myös Italia, Kreikka ja Unkari saisivat siirrettyä henkilöä kohti 500 euron kertaluonteisen tuen.

Komissio voisi poikkeuksellisessa tilanteessa joko osittain tai kokonaan vapauttaa jäsenmaan vuoden ajaksi velvollisuudestaan osallistua sisäisiin siirtoihin. Jäsenvaltion tulisi tällöin suorittaa EU-budjettiin 0,002 prosentin bruttokansantuotetta vastaava summa, tai osittaisen vapauttamisen tilanteessa tätä vastaava suhteellinen osuus bruttokansantuotteesta. Komissiolle annetaan esityksessä toimivalta osoittaa tällaisessa tilanteessa osallistumisvelvollisuudesta vapautetulle maalle jakoperusteen mukaan allokoitu osuus täytäntöönpanosäädöksellä muille jäsenmaille jakoavaimen mukaisesti. Komission säädösesitys osuuden jakamiseksi muille jäsenmaille käsiteltäisiin Dublin-asetuksen 44 artiklan mukaisessa komiteassa asetuksessa EU N:o 2011/182 säädettyä tarkastelumenettelyä (examination procedure) noudattaen.

Jäsenvaltiot nimeäisivät kontaktipisteet. Lisäksi ehdotuksessa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus lähettää yhteysvirkamies Italiaan, Kreikkaan ja Unkariin. Ehdotuksen mukaan yhteysvirkamiehet auttaisivat tiedonvaihdoissa ja ehdokkaiden nimeämisessä. Italia, Kreikka tai Unkari tekisi siirtopäätöksen. Ehdotuksen mukaan laittomasti edelleen liikkunutta kehoitettaisiin palaamaan välittömästi oikeaan jäsenmaahan. Johdannon mukaan asianomaisella olisi periaatteessa oikeus kansainvälisen suojeluaseman mukaisiin etuihin ja oikeuksiin vain siinä valtiossa, johon hänet on siirretty.

Ehdotuksen johdannossa viitataan Dublin-asetuksen mukaisiin oikeudellisiin ja menettelyllisiin takeisiin. Ehdotuksen mukaan oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan siirtopäätöksen osalta olisi vain perusoikeuksien turvaamisen osalta. Edelleen ehdotuksen mukaan asianomaiselle annettaisiin tiedoksi kirjallinen päätös siirtämisestä määrättyyn maahan.

Jäsenmaa voisi kieltäytyä vastaanottamasta henkilöä vain kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen perusteella tai kun on vakavia syitä soveltaa kansainvälisen suojelun poissulkemislausekkeita.

Ehdotuksen mainitaan aiheuttavan EU:n talousarvioon yhteensä 780 miljoonan euron lisäkustannukset. Ehdotuksessa huomautetaan mahdollisuudesta käyttää ehdotettua järjestelmää myös muiden jäsenvaltioiden kohdalla Italian, Kreikan ja Unkarin kaltaisen maahantulotilanteen kohdalla.

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp

Valtioneuvoston kanta

Unionin alueelle suuntautuva hallitsematon muuttoliike aiheuttaa jäsenvaltioille yhä kasvavia ongelmia, joiden hallitsemiseksi tarvitaan yhteisiä unionitason toimenpiteitä.

Suomi edellyttää määrätietoisia, vaikuttavia ja tehokkaasti toimeenpantavia toimia kaikilla politiikkasektoreilla, jotta muuttoliike saadaan unionin alueella hallintaan.

Hallitusohjelman mukaan turvapaikanhakijoiden EU:n sisäiset siirrot perustuvat vapaaehtoisuuteen.

Sisäisesti siirrettävien turvapaikanhakijoiden kokonaismäärän tulee olla suhteessa niiden valtioiden tilanteeseen, joiden hyväksi järjestelyt tehdään. Mahdollisesti sovittavien taakanjakotoimenpiteiden rinnalla tulee Italiaan, Kreikkaan ja Unkariin kohdistaa velvoitteet, joilla valtiot saattavat turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmänsä nopeasti toimiviksi.

Vapaaehtoisuuden pohjalta Suomi on valmis osallistumaan kaikkien jäsenvaltioiden yhdessä sopimaan taakanjakoon ja kantamaan oman osuutensa sen jakoavaimen pohjalta, jota sovellettiin viime kesänä ja jota komissio on ehdottanut esityksessään tilapäiseksi hätätilajärjestelyksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission ehdotus

Komissio on antanut 13.5.2015 Euroopan muuttoliikeagendan, jossa komissio esittelee toimenpiteitä, joilla muuttoliikkeen yhteiskunnallisiin vaikutuksiin voidaan vastata EU:ssa nyt ja tulevaisuudessa. Strategiassa korostetaan tarvetta löytää Euroopan laajuisia ratkaisuja, koska jäsenvaltiot eivät pysty yksinään vastaamaan muuttoliikkeeseen tehokkaasti. EU tarvitsee uuden lähestymistavan, jossa käytetään kaikkia käytettävissä olevia politiikkoja ja työkaluja. Strategiaan sisältyy sekä välittömiä toimenpiteitä humanitaaristen kriisien varalle että rakenteellisia toimia muuttoliikkeen paremmaksi hallitsemiseksi ja myös pidemmän aikavälin toimenpiteitä. Hallintovaliokunta on antanut muuttoliikeagendasta lausuntonsa HaVL 6/2015 vp.

Komissio on julkaissut 9.9.2015 uudet ehdotukset, jotka ovat osa toukokuussa julkaistun muuttoliikeagendan täytäntöönpanoa (ns. toinen toimenpidepaketti). Nyt hallintovaliokunnan käsiteltävänä oleva komission ehdotus tilapäisen hätätilamekanismin ottamisesta käyttöön Italian, Kreikan ja Unkarin hyväksi on osa mainittua toista toimenpidepakettia. Kysymys on uusista toimenpiteistä saman hätätilamekanismin nojalla, jonka mukaisista toimenpiteistä on sovittu aiemmin Italiassa ja Kreikassa turvapaikkahakemuksen jättäneiden henkilöiden siirtämiseksi EU:n sisällä (HaVL 5/2015 vp ja HaVL 8/2015 vp).

Valiokunta viittaa myös nyt käsiteltävänä olevassa asiassa edellä mainittuihin aiempiin lausuntoihinsa.

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp

Laajamittainen ja ennen näkemätön muuttoliike

Euroopan unionin alueelle on kohdistunut kuluva vuoden aikana laajamittainen ja ennen näkemätön muuttoliike. Turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut voimakkaasti, ja tällä hetkellä jäsenmaissa on käsiteltävänä arviolta noin 600 000 turvapaikkahakemusta. Turvapaikanhakijat ovat levittäytyneet ympäri Eurooppaa pääasiassa Syyriasta, Afganistanista, Länsi-Balkanilta, Irakista, Eritreasta ja Pakistanista. Turvapaikanhakijoiden lukumäärän perusteella suurin paine kohdistuu Saksaan. Saadun selvityksen perusteella muuttoliikkeen syihin kuuluvat pakolaisuuden lisäksi taloudelliset syyt ja ilmaston muuttuminen.

Myös Suomessa on turvapaikanhakijoiden määrä kasvanut lyhyessä ajassa merkittävästi. Yllättävänä voidaan pitää myös sitä tilannetta, että hakijoita tulee tällä hetkellä paljon — päivittäin noin tuhat ihmistä — Ruotsin kautta Pohjois-Suomeen. Vuoden 2015 loppuun mennessä arvioidaan maahamme kuluva vuonna saapuvan yhteensä jopa 30 000 turvapaikanhakijaa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomi ei ole maahan tulevien kauttakulku-, vaan kohdema. Suomen osalta ei ole poissuljettu, että muuttoliikkeet hakevat myös uusia reittejä ja paine Suomea kohtaan lisääntyy entisestään myös sen vuoksi. Ei voida myöskään sulkea täysin pois sitä mahdollista tulevaisuuden tapahtumien kulkua, ettei Suomi selviydy maahanmuuttopaineen alla ilman muiden jäsenmaiden solidaarisuutta.

Valiokunta korostaa, että muuttoliike on globaali ilmiö, johon tarvitaan globaaleja ratkaisuja. Unionin osalta valiokunta painottaa, että alueelle suuntautuva hallitsematon muuttoliike aiheuttaa jäsenvaltioille yhä kasvavia ongelmia, joiden hallitsemiseksi tarvitaan yhteisiä unionitason toimenpiteitä. Valiokunta edellyttää määrätietoista, vaikuttavaa sekä tehokkaasti toimeenpantavia toimia kaikilla politiikkasektoreilla, jotta muuttoliike saadaan unionin alueella hallintaan. Lähtömaiden olosuhteiden parantaminen on haasteellista merkittävässä määrin sen johdosta, että muun muassa kansainvälinen yhteisö on ainakin toistaiseksi osoittautunut voimattomaksi katkaistaan väkivallan käyttöä.

Koska nyt käsiteltävänä on varsinaisesti tilapäisen hätätilamekanismin laajentaminen, valiokunta ottaa tarkemmin ja laajemmin kantaa — edellä mainituista valiokunnan lausunnoista ilmenevän lisäksi — komission toisen toimenpidepaketin 9.9.2015 muihin ehdotuksiin erikseen. Tässä yhteydessä valiokunta tähdentää luettelonomaisesti eräitä välttämättömiä jäsenmaiden laajuisesti toteutettavia toimenpiteitä:

- Tehokkaat palautukset ja uudet palauttamissopimukset
- Ihmissalakuljettajien toiminnan estäminen
- Hotspot -toimintamalli ja vastaanottavien maiden vaikuttaminen vastaanotettavien turvapaikanhakijoiden valintaan
- Turvallisten alkuperämaiden luettelo
- Toimet lähtö- ja kauttakulkumaissa
- Todellisessa suojeluntarpeessa olevien ihmisten auttaminen.

Valiokunta toteaa, että Suomi on ryhtynyt omalta osaltaan toimenpiteisiin maassamme syntyneen tilanteen johdosta. Valtioneuvosto on 17.9.2015 päättänyt järjestelykeskuksen eli ensivaiheen vastaanottoyksikön perustamisesta vastauksena turvapaikanhakijoiden määrän nopeaan kasvuun. Keskus on tarkoitettu perustaa pikaisesti Tornioon. Järjestelykeskukseen ohjataan maa-

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp

hantulijat, joiden henkilöllisyys tai maahantulon edellytykset ovat epäselvät. Ulkomaalaislain (301/2004) mukaan valtioneuvosto voi päättää järjestelykeskuksen perustamisesta, kun maahantulijoiden määrä on poikkeuksellisesti niin suuri, ettei maahantulon edellytysten selvittäminen ja maahantulijoiden rekisteröinti ole mahdollista tavallisessa menettelyssä. Valiokunta korostaa, että järjestelykeskuksen tavoitteena on saada kaikki tulijat rekisteröityä hallitusti. Turvapaikkaprosessin alkuvaiheen nopea hoitaminen on välttämätöntä päätöksenteon tehokkuuden varmistamiseksi ja vastaanoton kustannusten hallitsemiseksi. Järjestelykeskus auttaa ruuhkien purkamisessa ja myös tehokkaan palauttamisen toteuttamisessa. Sen avulla on tarkoitus osaltaan ottaa tilanne hallintaan etenkin Ruotsin kautta tulevien turvapaikanhakijoiden osalta. Järjestelykeskuksen työhön kuuluu myös sen selvittäminen, tulevatko hakijat sellaisilta kriisialueilta, että heidän osaltaan on perusteltua harkita tarkemmin turvapaikan saamisen edellytyksiä vai voidaanko heidät pikaisesti palauttaa. Keskuksen perustaminen turvapaikanhakijoiden maahantuloreitille vähentää merkittävästi poliisilaitosten työtä hakijoiden rekisteröinnissä. Näin poliisilaitoksissa voidaan keskittyä erittäin ruuhkautuneeseen turvapaikkatutkintaan ja tehokkaksiin maasta poistamisiin. Pohjois-Suomen tilannetta tulee seurata tarkkaan ja arvioida mahdollisia tarvittavia lisätoimenpiteitä.

Valiokunta pitää välttämättömänä tarpeellisten lisäresurssien osoittamista poliisille ja maahanmuuttovirastolle turvapaikka-asioiden ripeäksi hoitamiseksi. Suomeen uhkaa muutoin syntyä tilanne, jossa hakemusten käsittely viipyy seurauksin, että yhteiskunnalle aiheutuu merkittäviä ylimääräisiä kustannuksia resurssivajauksen vuoksi.

Tilapäisen hätätilamekanismin laajentaminen

Komission ehdotuksessa neuvoston päätökseksi on kysymys uusista toimenpiteistä saman hätätilamekanismin nojalla, jonka mukaisista toimenpiteistä on sovittu aiemmin Italiassa ja Kreikassa turvapaikkahakemuksen jättäneiden henkilöiden siirtämiseksi EU:n sisällä. Komissio katsoo, että lisätoimenpiteiden käyttöönotto Italian, Kreikan ja Unkarin hyväksi on perusteltua ja oikeutettua em. maihin kohdistuvan jatkuvan muuttoliikepaineen vuoksi.

Komission esitys vastaa muilta osin siirtoprosessi mukaan lukien pitkälti aiempaa komission Italiaa ja Kreikkaa koskenutta esitystä.

Komissio ehdottaa, että Italiasta siirretään 15 600 henkilöä, Kreikasta 50 400 henkilöä ja Unkarista 54 000 henkilöä eli yhteensä 120 000 henkilöä. Henkilömäärä jaettaisiin jäsenmaiden kesken jakoavaimen (distribution key) mukaisesti (väkiluku, bruttokansantuote, turvapaikkahakemusten määrä suhteessa väkilukuun sekä työttömyysaste). Jakoavain olisi Suomen osalta 2,00 % eli yhteensä 2 398 henkilöä (Italiasta 312 henkilöä, Kreikasta 1 007 henkilöä ja Unkarista 1 079 henkilöä). Tilapäinen hätätilamekanismi olisi voimassa kaksi vuotta.

Valiokunta toteaa, että hallitusohjelman mukaan turvapaikanhakijoiden EU:n sisäiset siirrot perustuvat vapaaehtoisuuteen. Tältä osin on syytä todeta, että olosuhteet ovat hallitusohjelman laatimisen jälkeen muuttuneet dramaattisesti sekä Suomessa että koko Euroopassa. Hallitusohjelma on laadittu toisenlaisessa tilanteessa ja toisenlaiseen todellisuuteen. Mikäli vapaaehtoisuus ei toimi, tarpeen mukaan tilanne on arvioitava uudelleen.

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp

Hallintovaliokunta katsoo joka tapauksessa, että Suomi on vapaaehtoisuuden pohjalta valmis osallistumaan kaikkien jäsenvaltioiden yhdessä sopimaan taakanjakoon ja kantamaan oman osuutensa sen jakoavaimen pohjalta, jota on sovellettu jo aiemmin ja jota komissio on myös nyt hätätilamekanismin laajentamisen yhteydessä ehdottanut. Suomen osalta on kysymys noin 2 400 turvapaikanhakijan siirtämisestä Suomeen ja heidän turvapaikkahakemustensa käsittelemisestä Suomessa kahden vuoden aikana. Ottaen huomioon, että Suomeen tulee päivittäin tällä hetkellä noin tuhat ihmistä, esillä oleva kysymys turvapaikan hakijoiden siirtämisestä on tässä vertailussa kuitenkin vielä hallittavissa ja ratkaistavissa. Lisäksi on huomattava, että Unkari on ilmoittanut, ettei se käytä mahdollisuutta siirtojen tekemiseen.

Unkarin ilmoituksen johdosta on saadun tiedon mukaan ehdotusta tarkennettu tässä vaiheessa siten, että ensi vaiheessa turvapaikanhakijoiden siirtäminen EU:n sisällä koskee vain Italiaa ja Kreikkaa, mikä merkitsee, että tältä osin Suomen osuus jäisi reiluun tuhanteen siirrettävään turvapaikanhakijaan. Käytettävissä olevan tiedon perusteella komissio ei kuitenkaan ole luopumassa Unkarille tarkoitetun osuuden jakamisesta. Unkarille varattu osuus kohdennettaisiin erikseen muiden erityisten paineiden alla olevien maiden hyväksi. Näin ollen myös Suomeen siirrettävien turvapaikanhakijoiden kokonaismäärä pysyisi alkuperäisen ehdotuksen tasolla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että komission ehdotuksessa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus lähettää yhteysvirkamies Italiaan, Kreikkaan ja Unkariin auttamaan tiedonvaihdossa ja ehdokkaiden nimeämisessä. Tällä tavalla vastaanottava valtio voi osaltaan vaikuttaa siirrettävien henkilöiden valintaan.

Mahdollisesti sovittavien taakanjakotoimenpiteiden rinnalla tulee Italiaan, Kreikkaan ja Unkariin kohdistaa velvoitteet, joilla valtiot saattavat turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmänsä nopeasti toimiviksi. Samaan velvoitteeseen on syytä kiinnittää huomiota laajemminkin jäsenmaissa.

Lopuksi

Käsiteltävä asia — neuvoston päätös — on luonteeltaan sellainen, että se edellyttää eduskunnalle annettavaa U-kirjelmää. Valiokunta pitää kuitenkin mahdollisena menettelyä, jossa erityisessä kiiretilanteessa annetaan ensin valtioneuvoston selvitys E-kirjeen muodossa ja sitten erikseen U-kirjelmä. Tällöin on kuitenkin myös ensi vaiheessa välttämätöntä noudattaa käytännössä samoja menettelytapoja kuin U-asiassa. Sellaista menettelyä valiokunta sen sijaan ei pidä asianmukaisena, että E-kirjekin jätetään antamatta tällaisessa asiassa ennen neuvostokäsittelyä. Tällainen menettely merkitsisi asiatonta erikoisvaliokunnan lausuntomenettelyn sivuuttamista.

Hallintovaliokunta edellyttää, että se saa valtioneuvoston tarkemman valmistelun pohjalta tilaisuuden kuulla tarvittaessa laajemmin asiantuntijoita ja ottaa kantaa lausunnon muodossa muun muassa komission toimenpide-ehdotusten 9.9.2015 muihin kysymyksiin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 18.9.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk

jäsen Thomas Blomqvist r

jäsen Mika Kari sd

jäsen Elsi Katainen kesk

jäsen Antti Kurvinen kesk

jäsen Mikko Kärnä kesk

jäsen Sirpa Paatero sd

jäsen Juha Pylväs kesk

jäsen Wille Rydman kok

jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps

jäsen Matti Semi vas

jäsen Mari-Leena Talvitie kok

varajäsen Toimi Kankaanniemi ps

varajäsen Ilkka Kantola sd

varajäsen Kari Tolvanen kok (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp
Eriävä mielipide 1

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Mielestäni Suomen ei tule hyväksyä EU-komission ehdottamia turvapaikanhakijoiden sisäisiä siirtoja toisista EU-jäsenmaista Suomeen, vaikka ne olisivat vapaaehtoisia.

Toisista EU-jäsenmaista hakeutuu jo nyt Suomeen turvapaikanhakijoita, joiden turvapaikkahakemukset tulisi Dublin-sopimuksen mukaan käsitellä siinä EU-jäsenmaassa, johon he ovat ensimmäisenä saapuneet. Ei Suomessa, joka sijaintinsa puolesta on maa, jonne turvapaikanhakijat tulevat pääsääntöisesti viimeisenä, kuljettuaan ensin Euroopan läpi ja oleskeltuaan monessa muussa EU-jäsenmaassa.

Sisäisten siirtojen eli ns. taakanjaon sijaan hallintovaliokunnan olisi tullut edellyttää, että Suomen länsirajalla otetaan mahdollisimman pian käyttöön rajatarkastukset ja mm. Ruotsin kautta Suomeen hakeutuvat henkilöt, joilla ei ole asianmukaisia henkilöllisyyspapereita tai joiden on syytä epäillä hakeutuvan turvapaikanhakijoiksi Suomeen, käännytetään rajalta takaisin Ruotsiin, jonka velvollisuus on huolehtia, ettei sen kautta saavu Suomeen ainakaan joukoittain ja systemaattisesti turvapaikanhakijoita Suomeen.

Ennen kuin saadaan aikaan tilanne, jossa turvapaikanhakijoita toisesta EU-jäsenmaista Suomeen pyrkii hakeutumaan vain satunnaisesti eli jossa maahamme ei pyri vuorokausittain useita kymmeniä tai jopa satoja turvapaikanhakijoita, Suomen tulee vastaavasti pidättäytyä kaikenlaisesta solidaarisuuden osoittamisesta toisia EU-jäsenmaita kohtaan niiden turvapaikkahaasteissa. Koska monet EU-jäsenmaat rikkovat velvollisuuksiaan kontrolloida rajojaan tai eivät puutu systemaattiseen laittomaan oleskeluun maassaan, olisi turvapaikanhakijoiden sisäisten siirtojen mahdollistaminen ns. hätätilamekanismin käyttöönottamisella vain omiaan johtamaan Schengen-sopimuksen purkautumiseen, kun taakanjaon lisäksi yhä edelleen EU-jäsenmaihiin saapuisi turvapaikanhakijoita toisten EU-jäsenmaiden kautta.

Suomen on selkeästi vaadittava EU-jäsenmailta Dublin-sopimuksen noudattamista ja otettava käyttöön sisäraajatarkastukset yksipuolisella ilmoituksella asiantilan laillisuuden varmistamiseksi Suomessa ja kansainvälisten sopimusten uskottavuuden palauttamiseksi.

Suomi on huolehtinut ja huolehtii jatkossakin turvapaikanhakijoiden hakemusten käsittelystä, mutta on vastuutonta hyväksyä turvapaikanhakijoiden sisäisiä siirtoja tilanteessa, jossa moni johonkin toiseen EU-jäsenmaahan saapunut turvapaikanhakija ei ole enää hengen hädässä, vaan jo turvassa sotatoimilta ja väkivallalta, sikäli kun turvapaikanhakijat saadaan majoitettua joko rakennuksiin tai sään salliessa teltoihin ja heille turvapaikanhakijoina on tarjolla välttämättömät elintarvikkeet ja hygienia sekä välttämätön akuutti terveydenhuolto siinä EU-jäsenmaassa, johon he ovat ensimmäisenä hakeutuneet, tai jossakin toisessa EU-jäsenmaassa, jossa he ovat ennen Suomea oleskelleet EU-alueella saavuttuaan.

Euroopan läpi Suomeen kohdistuvissa turvapaikanhakumatkoissa on kyse usein siitä, että ei olla hakemassa pelkkää turvaa, vaan myös parempaa elintasoja. Joukoittainen maahanmuutto elinta-

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp
Eriävä mielipide 1

son perässä ei edusta kestävästä kehitystä, vaan vaarantaa yhteiskunnallisen vakauden ja murentaa yhteiskunnallisen päätöksenteon uskottavuutta Euroopassa ja Suomessa eikä korjaa lähtömaiden tilannetta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että edellä olevan perusteella asiassa ei yhdytä valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 18.9.2015

Vesa-Matti Saarakkala ps

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp
Eriävä mielipide 2

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Euroopassa on meneillään pahin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan. Tilanteessa ei näy parantumiseen merkkejä, päinvastoin. Jo miljoonat ihmiset ovat joutuneet jättämään kotinsa ja lähtemään matkalle kohti tuntematonta määränpäättä.

Hallitus on nyt ilmoittanut, että Suomi vastaanottaa 2 400 pakolaista. Tämä on sinänsä hyvä asia. Samalla on selvää, että hallituksen toimet pakolaiskriisin osalta ovat riittämättömiä.

Hallituksen tulisi nyt määrätietoisesti sekä EU:n että kansallisella tasolla etsiä ratkaisuja pakolaistilanteen helpottamiseksi.

EU:n tasolla Suomen tulee aktiivisesti tukea komission työtä pakolaistilanteen ratkaisemiseksi. Suomen tulee tukea komission esitystä pysyvistä ja sitovista kiintiöistä jäsenvaltioille. Myös muuten Suomen on oltava aktiivinen ja rakentava toimija EU:ssa. Suomen hallituksen nykyinen linja luo lähinnä itsekkään kuvan Suomesta.

Suomen tulee tukea pyrkimyksiä perustaa EU:n rekisterikeskuksia niihin jäsenmaihiin, esimerkiksi Kreikkaan ja Italiaan, joiden omat vastaanottojärjestelmät ovat tällä hetkellä täysin ylikuormittuneet. Näissä EU:n alaisissa keskuksissa turvapaikanhakijat voisivat rekisteröityä ja siten saada EU-turvapaikkamenettelynsä vireille.

Rekisterikeskuksia perustettaessa on kuitenkin huolehdittava, ettei niistä tosiasiaassa tule pakolaisten säilöönottokeskuksia. Rekisterikeskukseen saapuvilta turvapaikanhakijoilta ei tule riistää vapautta liikkua.

Rekisterikeskusten tulisi ennen kaikkea tarjota humanitääristä apua turvapaikanhakijoille, ja kaikkien EU-maiden tulisi osallistua näiden keskusten ylläpitämiseen. Olisi tärkeää, että keskuksissa pystyttäisiin tunnistamaan kaikkein haavoittuvimassa asemassa olevat henkilöt. Rekisterikeskusten toiminnassa tulisi myös erityisesti kiinnittää huomiota äitien ja lapsien avun tarpeeseen.

Suomen tulee EU:ssa selkeästi ilmaista, että Suomi ei hyväksy Unkarin toimia. Unkarin toiminta pakolaisten suhteen on häpeäksi koko Euroopan unionille.

Suomeen on tänä vuonna saapumassa ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, maahanmuuttoviraston viimeisimmän arvion mukaan 25 000—30 000.

Kaikki käytettävissä olevat resurssit tulisi käyttää tänne tulevien turvapaikanhakijoiden tilanteen helpottamiseksi. Turvapaikanhakijat tarvitsevat ruokaa, vaatetusta, majoitusta ja hoitoa sekä hoivaa. Viranomaisemme tarvitsevat lisää resursseja, jotta turvapaikanhakijat saataisiin nopeasti turvapaikkamenettelyyn. Samalla hallituksen tulisi myös panostaa viranomaisten ja vakiintuneiden järjestöjen väliseen yhteistyöhön. Järjestöt voisivat mm. koordinoida vapaaehtoistoimintaa.

Valiokunnan lausunto HaVL 9/2015 vp
Eriävä mielipide 2

Hallituksen on myös ryhdyttävä aktiivisiin toimenpiteisiin, jotta pakolaiset kotoutuisivat nopeammin ja saisivat siten itse mahdollisuuden parantaa tilannettaan. Yksi kotouttamista edesauttava muutos olisi, että kaikilla pakolaisilla olisi välittömästi oikeus aloittaa työnteke Suomessa. Työn saaminen ja työnteke on yksi tehokkaimmista tavoista päästä mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

On myös tärkeää, että kaikkia pakolaisia kohdellaan yhdenvertaisesti niin, että heillä on sama oikeus sosiaaliturvaan ja hoivaan kuin muillakin. Hallituksen tulisi huolehtia, että sosiaali- ja terveydenhuollon sisällä pystytään tehokkaasti tunnistamaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että hallintovaliokunta kantanaan ilmoittaa, että se ei yhdy valtioneuvoston kantaan, vaan tukee komission ehdotusta edellä sanottu huomioiden.

Helsingissä 18.9.2015

Thomas Blomqvist r
Matti Semi vas